

سرطان چیست؟

به رشد بی رویه و غیر طبیعی سلولها سرطان گفته می شود. تکثیر بی رویه سلولها ایجاد بافت اضافی می کند که به آن تومور گویند که میتواند خوش خیم یا بدخیم باشد. تومورهای خوش خیم سرطان نیستند و اغلب بعد از برداشتن دوباره عود نمی کنند و قادر نیستند در بدن انتشار یافته و بافتهای دیگر را درگیر کنند.

تومورهای بدخیم سرطان هستند و بافتهای آنها در یک خود را درگیر و تخریب می کنند. گاهی سلولهای سرطانی از تومور کنده شده و از طریق خون یا لنف در بدن پخش شده و در سایر نواحی بدن انتشار یافته که اصطلاحاً به آن متاستاز گفته میشود.

سرطان دهان

بر اساس اعلان انجمن سرطان آمریکا سرطان دهان ششمین سرطان شایع در مردان میباشد و مردان دو برابر زنان مبتلا می گردند. مردان بالای ۵۰ سال بیشتر در معرض خطر می باشند.

سرطان دهان شامل سرطان لب، زبان، گونه ها، کف دهان، کام، سینوسها و گلو میباشد. سرطان دهان از طریق لنف پخش شده و معمولاً "غدد لنفاوی گردن را درگیر می کند."

علل سرطان دهان

❖ **استعمال دخانیات:** افرادی که سیگار یا پایپ میکشند شش برابر بیشتر از سایرین در معرض خطر ابتلا قرار دارند. جویدن تنباکو ۵۰ برابر بیشتر احتمال ابتلا به سرطان

لثه، گونه و لب را افزایش می دهد. هرچه سن شروع اعتیاد

کمتر و تعداد مصرف سیگار بیشتر باشد خطر بیشتر است.

❖ **الکل:** مصرف الکل بدلیل تحریک مداوم و مزمن مخاط

دهان مصرف کننده را در خطر ابتلا قرار میدهد. مصرف

هم زمان الکل و سیگار اثر تشدید کننده دارد.

❖ اشعه

(افرادی که در زمان طولانی در معرفی پرتو اشعه X، گاما و ...

هستند شانس ابتلاء بیشتری دارند)

❖ بیماریهای عفونی

❖ **بیماریهای التهابی، ارثی و ایمنی:** بیماران با سابقه

لوکوپلاکی (لکه های سفید داخل

دهان) و اریتروپلاکی (ضایعات قرمز رنگ

دهان)، افراد با سابقه ابتلا سرطان در خانواده و کسانی که بیش

از حد در معرض نور آفتاب قرار دارند در خطر بیشتری

هستند.

❖ **بیماریهای تغذیه ای و متابولیک:** فقر آهن و کمبود

ویتامین B2

علائم بیماری

❖ زخم بر روی لب یا داخل دهان که بهبود نمی یابد.

❖ برجستگی بر روی لب یا داخل دهان و حلق

❖ لکه های سفید یا قرمز روی لثه، زبان یا پوشش مخاطی

دهان

❖ خونریزی، درد یا بی حسی غیر معمول در دهان و جویدن

یا بلع مشکل و دردناک (بسیاری از موارد سرطانهای دهان

در مراحل اولیه بدون درد و سوزش هستند)

❖ تغییر صدا و احساس گرفتگی گلو و درد گوش

❖ تورم فک که باعث احساس ناراحتی و عدم انطباق

دندانهای مصنوعی شود.

❖ وجود زخم بر روی صورت، گردن یا دهان که به آسانی

دچار خونریزی شده و در عرض ۲ هفته بهبود نیابد

❖ کاهش شدید وزن

تشخیص بیماری

با معاینه ساده یک دندانپزشک ضایعه غیر طبیعی یا زخم و توده

مشکوک در دهان مشاهده شده و بوسیله یک بیوپسی (تکه برداری) و

انجام آزمایش توسط پاتولوژیست سرطان دهان قابل تشخیص است.

در صورت تشخیص سرطان از بیمار جهت اطلاع از میزان انتشار و

نواحی درگیر عکس برداری، سی تی اسکن و MRI تهیه شده و غدد

لنفاوی گردن نیز معاینه می گردد.

درمان

نوع درمان بر اساس محل، اندازه و نوع، میزان انتشار و مرحله

پیشرفت، سن و سلامت عمومی بیمار تعیین میشود.

انواع درمان

❖ **جراحی:** برداشتن تومور معمول ترین راه درمان

است. اگر احتمال انتشار سرطان وجود داشته باشد غدد

لنفاوی گردن نیز تخلیه می گردد.

❖ **رادیوتراپی:** در این روش جهت تخریب سلولهای سرطانی از رادیوتراپی (اشعه یونیزان با انرژی بالا) استفاده می شود. رادیوتراپی ممکن است بصورت تابش خارجی یا تابش داخلی (استفاده از ماده رادیواکتیو در داخل تومور) انجام گردد. گاهی ممکن است بعنوان درمان مکمل جراحی، قبل (باعث چروک خوردگی و برداشت آسان) و یا بعد از جراحی (باعث از بین رفتن سلولهای سرطانی باقیمانده) استفاده شود.

❖ **شیمی درمانی:** در این روش با استفاده از دارو سلولهای سرطانی کشته می شوند.

عوارض جانبی درمان

❖ عوارض جانبی درمان سرطان بوسیله جراحی بسته به میزان و نوع انتشار گوناگون است. در جراحیهای وسیع که بخشهایی از کام، زبان یا فک بیمار برداشته می شود، توانایی بیمار برای جویدن و بلع، صحبت کردن و ظاهر بیمار تحت تاثیر قرار می گیرد.

❖ رادیوتراپی با کاهش ترشح بزاق و خشکی دهان، موجب پوسیدگی دندانها و اشکال در بلع و جویدن میگردد. گاهی مسواک، خمیر دندان خاص و یا یک برنامه تجویز فلوراید توصیه شده و یا استفاده از بزاق مصنوعی و سایر روشهای مرطوب کردن دهان تجویز میشود. رادیوتراپی ممکن است باعث زخم هایی در دهان و ترک خوردگی و پوسته پوسته شدن لبها گردد.

❖ عوارض جانبی شیمی درمانی، کاهش مقاومت نسبت به عفونتها، کاهش اشتها، تهوع و استفراغ، زخم های دهانی، ریزش مو و کاهش انرژی می باشد. کاهش وزن مشکل جدی بیمارانی است که تحت درمان سرطان دهان قرار میگیرند. مصرف مقادیر کم غذا به دفعات متعدد در روز بسیار بهتر از خوردن سه وعده غذای اصلی است. خوردن غذاهای نرم و صاف شده مانند سوپ های رقیق و ترکیبات غنی از پروتئین، شیرو نوشیدن مقدار زیاد مایعات در حفظ رطوبت حفره دهان مفید میباشد.

منابع:

حقایق درباره سرطان دهان

ترجمه: دکتر لیل افشار تهیه کننده انجمن امداد ایران

بیماریهای دهان و دندان

تالیف: دکتر تونی اسمیت ترجمه دکتر فرهاد همت زاده انتشارات عصر کتاب چاپ اول ۱۳۸۴

بسمه تعالی

عنوان:

سرطان دهان چیست؟

تنظیم کننده

نرگس پیشدادیان

با تشکر از همکاری استاد محترم

جناب آقای دکتر فانی

دفتر پرستاری دانشکده دندانپزشکی

پاییز ۸۶